

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра слов'янської філології

«Міжмовна омонімія та її вплив на вивчення чеської мови як іноземної (на основі українсько-чеських омонімів)»

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «магістр»
студентки II курсу
галузі знань 03 «гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «філологія»,
спеціалізації 035.038 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – чеська»,
ОНП «Славістика Центрально-Східної Європи і Балкан: теоретичні та прикладні студії: чеська та українська мови і літератури»
Поліни САРКІСОВОЇ

Науковий керівник:
к.філол.н., доцент
кафедри слов'янської філології
Марія КАЛЕНИЧЕНКО

«Допущено до захисту»
Протокол № 12 кафедри
слов'янської філології
ННІФ від 27.04.2023
Завідувач кафедри
к.філол.н., доц. _____

Олена ДЗЮБА-ПОГРЕБНЯК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВИВЧЕННЯ МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ.....	7
1.1 Поняття та історія появи міжмовної омонімії. Причини появи міжмовних омонімів	7
1.2 Внутрішньомовна та міжмовна омонімія. Явище полісемії.....	11
1.3 Запозичені омоніми та інтернаціоналізми в чеській та українській мовах.....	19
ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ.....	23
РОЗДІЛ II. ВПЛИВ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ НА ВИВЧЕННЯ ЧЕСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.	24
2.1 Вплив міжмовної омонімії на розуміння, вироблення та переклад текстів.....	24
2.2 Виклики та перешкоди у навчанні, пов'язані з міжмовною омонімією.....	27
2.3 Стратегії подолання негативного впливу міжмовної омонімії при вивченні чеської мови, як іноземної.....	31
ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ.....	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Кожна мова є унікальною, зберігаючи в собі фонетичні, лексичні, синтаксичні та орфографічні особливості. Вивчення іноземних мов спричиняє як позитивний, так і негативний вплив на розуміння, переклад та викладення текстів певними людьми.

Мовне спілкування між представниками різних культур та національностей є неодмінною складовою сучасного світу. Зростаюча міжнародна мобільність, політичні та економічні зв'язки між країнами вимагають налагодження ефективного комунікаційного процесу між різними мовними спільнотами. Однією з найважливіших складових вивчення мови як іноземної є аналіз мовних явищ, що виникають внаслідок контакту різних мов. Одним з таких явищ є міжмовна омонімія, яка має суттєвий вплив на процес засвоєння іноземної мови та розуміння міжмовних відмінностей.

Метою дипломної роботи є вивчення міжмовної омонімії та її впливу на процес вивчення чеської мови як іноземної на прикладі українсько-чеських омонімів. Робота спрямована на аналіз омонімічних утворень, що виникають у процесі контакту української та чеської мов, а також на виявлення семантичних розбіжностей та особливостей їх сприйняття та засвоєння мовними спільнотами.

Предметом дослідження є міжмовна омонімія та її вплив на вивчення чеської мови як іноземної. Дослідження спрямоване на ідентифікацію та аналіз українсько-чеських омонімів, їхніх значень та вживання в контексті навчання чеської мови як іноземної. Основним завданням є встановлення семантичних відмінностей між омонімічними словами в українській та чеській мовах, а також розкриття впливу цих розбіжностей на процес сприйняття та засвоєння чеської мови студентами-іноземцями.

Об'єктом дослідження є взаємозв'язок між українською та чеською мовами у контексті міжмовної омонімії. Дослідження охоплює аналіз лексичних одиниць, які

мають однакову або подібну форму, але різні значення в обох мовах. Особлива увага приділяється вивченню впливу цих омонімічних утворень на процес навчання чеської мови студентами-іноземцями з українською мовною основою.

Відзначимо, що дослідження міжмовної омонімії та її впливу на вивчення чеської мови як іноземної має практичне значення для навчання та викладання чеської мови. Розуміння семантичних відмінностей між омонімічними словами української та чеської мови допоможе студентам-іноземцям усвідомити та уникнути можливих неправильних тлумачень та непорозумінь. Також, на основі отриманих результатів, можна розробити ефективні методи навчання, спрямовані на подолання труднощів, пов'язаних зі сприйняттям і вживанням українсько-чеських омонімів.

Крім того, дане дослідження має теоретичне значення для лінгвістики та міжмовних взаємозв'язків. Воно допоможе поглибити розуміння процесів виникнення та функціонування омонімії у контакті між мовами. Аналіз українсько-чеських омонімів в контексті вивчення чеської мови як іноземної сприятиме поглибленню знань про лексико-семантичні відмінності та особливості вживання слів у різних мовних системах.

Отже, дана дипломна робота присвячена дослідженню міжмовної омонімії та її впливу на вивчення чеської мови як іноземної на основі українсько-чеських омонімів. Результати дослідження сприятимуть покращенню процесу навчання та вивчення чеської мови студентами-іноземцями, а також поглибленню розуміння процесів міжмовної взаємодії та лексико-семантичних відмінностей між українською та чеською мовами.

Мета дослідження – вивчення впливу міжмовної омонімії на чеську та українську мови.

Завдання дослідження:

- систематизувати і узагальнити знання про міжмовну чесько-українську омонімію;

- висвітлити позитивний та негативний вплив міжмовної омонімії на розуміння та відтворення текстів, їх переклад та вивчення іноземних мов;

- укласти короткий словничок найуживаніших міжмовних чесько-українських омонімів з прикладами їх використання в українській та чеській мовах.

Основними *методами роботи* є теоретичний метод (аналізу, моделювання, порівняння) та частково емпіричний метод (метод моніторингу, прогнозування та вивчення теоретичного матеріалу).

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВИВЧЕННЯ МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ

1.1 Поняття та історія появи міжмовної омонімії. Причини появи міжмовних омонімів

Вже століттями лінгвісти звертають увагу на слова, що на перший погляд схожі за звучанням або написанням, але мають зовсім різне значення. У 1788 році в Зальцбурзі було опубліковано лексикографічний нарис А. Портітора, присвячений міжмовним французько-німецьким лексичним відповідникам. Але справжнє систематичне й широке дослідження цих міжмовних відповідників розпочалося лише з 1928 року, коли М. Кесслер та Ж. Дерокіня випустили свою роботу, присвячену французько-англійським та англо-французьким паралелям. Вчені вжили термін "faux amis du traducteur", що означає "фальшиві друзі перекладача", для опису цього явища.

Таким чином, ця лексикографічна проблема вивчається з початку ХХ століття, коли з'явилися перші дослідження на цю тему. Із часом вона отримала систематичний підхід і стала об'єктом широкого наукового дослідження, що допомагає перекладачам та мовознавцям уникати помилок та непорозумінь у перекладі.

У кінці ХІХ століття лінгвісти почали досліджувати проблему мовних омонімів, яка до цього часу була малодослідженою. Учені-славісти займаються порівняльним вивченням лексики української та чеської мов, не лише на території України, а й за її межами. Один з чеських дослідників, Йозеф Влчек, досліджує омонімію між мовами, які мають спільне походження, у своїй статті "Лінгвістичні та історико-культурні аспекти споріднених мов" висвітлює основні причини виникнення омонімії між українською та чеською мовами. Серед цих причин

зазначаються різний фонетичний розвиток, відмінності в морфологічній структурі словотворення, а також зміни в смислі та стилістичному вживанні слів.

Його колега та земляк Лотко Едвард у своїй праці «Підступні слова польською та чеською мовами» стверджує, що омоніми виникають не лише між мовами, які мають спільне походження, особливо у повсякденному словниковому запасі, але також і в міжнародних словах. Це явище спостерігається навіть серед неспоріднених мов і вважається феноменом міжмовної асиметрії. [21]

М. Рильський, український письменник і перекладач, був одним з перших, хто виявив подібність у слов'янських мовах і назвав це явище "міжмовними омонімами". Він вважав, що ці слова мають схожий або майже однаковий звук, але мають різне, іноді навіть протилежне значення. Використовуючи термін "міжмовні омоніми", він підкреслював, що ця подібність є умовною, оскільки вона виникає між мовами.

Наш земляк, український мовознавець Олександр Царук у своїй монографії «Українська мова серед інших слов'янських мов: етнологічні та граматичні параметри» зосереджувався на процесі визначення української мови як окремої лінгвістичної системи, її відокремлення від праслов'янської мови та початкових етапах її формування. Він використовував аналіз як вже відомих, так і нових історичних, археологічних, етнографічних, антропологічних та лінгвістичних фактів для нового осмислення місця та значення української мови серед інших слов'янських мов[18]

Взаємодія двох схожих мов має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, це сприяє обміну та збагаченню лексичного складу обох мов. З іншого боку, це може спричинити небажану інтерференцію, коли одна мова впливає на іншу, призводячи до змін в її нормах і вживанні. Важливо зазначити, що жодна мова не є повністю вільною від явищ інтерференції. Одним з таких явищ є міжмовна омонімія, коли слова в обох мовах звучать або пишуться однаково, але мають різні

значення. Це може призвести до плутанини та помилок у вживанні слів під впливом іншої мови. [6]

Омоніми - слова чи їхні окремі граматичні форми, а також стійкі словосполучення, морфеми, синтаксичні конструкції, що за умови однакового звучання (чи написання) мають абсолютно різні значення (на відміну від полісемії). [2]

Йозеф Влчек, вивчаючи відмінності у чеській та українській мовах розподілив всю лексику на 5 основних груп. Однією з них є ті слова, що схожі, або однакові за своїм фонетичним складом, але з різним значенням: запах (vůně) – zárach (сморід), запам'ятовувати (pamatovat) – zapomínat (забувати) [26]

Дослідженням омонімії займалися також відомі українські вчені-мовознавці Ю.С.Маслов («Омонимы в словарях и омонимия в языке»), В.В.Виноградов («Об омонимии и смежных явлениях»), Л.А.Булаховський («З життя омонімів» та «Омонимія в слов'янських мовах»), М.П.Кочерган («Слово і контекст») та інші.

Поява міжмовної омонімії, тобто схожості в звучанні або написанні слів різних мов, але з різним значенням, може мати кілька причин. Основні причини виникнення міжмовної омонімії включають:

1. Історичні зв'язки між мовами: Міжмовна омонимія може виникати через історичні зв'язки та взаємодію між мовами. Прикладом можуть бути запозичення слів з однієї мови до іншої, де вони зберігають свою зовнішню форму, але можуть мати змінене значення.

2. Фонетична та графічна схожість: Слова з різних мов можуть мати подібні звукові або написові форми, які можуть призводити до міжмовної омонімії. Це може бути результатом фонетичних та графічних схожостей між мовами.

3. Мовна еволюція: Звукові та значеннєві зміни, що відбуваються в мовах з часом, можуть призводити до виникнення міжмовної омонімії. Оскільки мови

розвиваються незалежно одна від одної, то слова, які колись мали різне значення, можуть збігатися у сучасних мовах.

4. Вплив контексту: Міжмовна омонімія також може виникати через вплив контексту. В різних мовах слова можуть мати різні значення в залежності від контексту, але в певних ситуаціях можуть збігатися у значенні, що призводить до міжмовної омонімії.

1.2 Внутрішньомовна та міжмовна омонімія. Явище полісемії

Омоніми можуть бути як *внутрішньомовними*: ручка – ж. 1. Зменш, до рука; 2. Частина предмета, за яку його держать або беруть рукою; 3. Прилад для писання. 4. Частина крісла, дивана і т. ін., на яку, сидячи, спираються рукою, ліктем; підлокітник.; 5. Те саме, що гриф) [15], так і *міжмовними*: *Čerstvý* – свіжий, черствий - Який став твердим, несвіжим, засох. Різниця між внутрішньомовними та міжмовними омонімами полягає у їхньому походженні та використанні. внутрішньомовні омоніми мають різні значення в рамках однієї мови, тоді як міжмовні омоніми мають різні значення в різних мовах.

Омоніми поділяють на:

- омографи - слова з різним значенням, які пишуться однаково, а вимовляються по-різному, що в східнослов'янських мовах залежить здебільшого від зміни місця наголосу [19] (атлас (збірка мап) і атлас (тканина))
- омофони - слова, які мають однакове звучання, але відрізняються значенням і написанням. Слова з різним написанням, але однозвучні [19] (гребі (дієсл. Нак. Сп від «гребти») /гриби (Нижча безхлорофільна рослина, що має форму шапки, надітої на ніжку, і розмножується головним чином спорами));
- омоформи - Форми одного слова або різних слів, які збігаються у звучанні та написанні. [15]. (діти (множина від слова дитина) – діти (доконаний вид дієслова));
- прості (неповні) омоніми.

Корисним також є розрізняти два перехресних явища: 1) *фальшиві когнати* – відношення між двома різномовними словами, яке може спричинитися до помилкової еквівалентності; 2) *міжмовні омоніми* (ідентична форма) і *пароніми* (подібна форма) – відношення між двома різномовними словами з ідентичною або подібною формою та відмінними значенням.

Деякі дослідники, зокрема професор П. Х. Чамісо-Домінгес, вказують на розрізнення між поняттям "фальшиві друзі перекладача" та "фальшиві когнати". Вони стверджують, що ці терміни не є ідентичними. Фальшиві когнати, на відміну від фальшивих друзів перекладача, виникають, коли два слова в різних мовах мають схожі зовнішні форми, але відмінні семантично. Ці слова мають спільне походження у двох або більше мовах, але їхня зовнішня подібність є випадковою.

За таким підходом, фальшиві когнати можна розглядати як формально ідентичні слова з різними значеннями у різних мовах. Вони створюють враження загального походження, але їх звукова або графічна подібність є випадковою. Таким чином, фальшиві когнати можна розглядати як підкатегорію фальшивих друзів перекладача.

Це розрізнення важливо, оскільки воно допомагає уточнити розуміння та класифікацію схожих слів у різних мовах, що мають відмінне значення, але можуть викликати сплутання через їх зовнішню подібність.

У практиці лексикографічної і перекладацької роботи, а також викладання мов, найбільші труднощі викликає саме вищезазначена категорія слів, омонімів, яких ще влучно називають «фальшивими друзями перекладача».

Причини появи «фальшивих друзів перекладача» обумовлені національною своєрідністю лексичного складу кожної мови. Вони можуть виникати в результаті випадкових збігів (у обмежених випадках), а у споріднених, особливо близькоспоріднених мовах - базуються на споріднених словах, котрі мають спільне походження. У випадку досліджуваних нами чесько-українських мовних відносин - джерелом омонімії є спільна праслов'янська основа мови. Роль кожного з можливих джерел походження виявляється різними для кожної конкретної пари мов (у роботі ми говоримо про пару українська-чеська), визначаючись генетичними і історичними зв'язками мов [4].

Іншомовні слова, що викликають у людини невірні асоціації, напевно, існують стільки ж часу, скільки і самі мови. Збереглися, наприклад, свідчення про різноманітні випадки, коли міжмовні омоніми призводили до комічних ситуацій: «Uviděla **lišaj** (метелика) na hlavě své kamarádky». Не знаючи правильного перекладу цього слова, існує вірогідність вжити або перекласти його абсолютно в іншому значенні. Слово **lišaj** дуже давнє; спочатку означало «шкідливий, злий». Слова, пов'язані з коренем **lich-**, завжди писалися з **i** («і» м'яким). Крім того, спочатку це слово не стосувалося метелика. Це пов'язано з його відношенням до загальнослов'янського **lišaj**. pol. **liszaj**, čes. **lišaj**, луж. **Liszawa**, що завжди означав шкіру хвороби, змінило своє значення. Згідно з давнім фольклором, метелики (молі) вважалися поширенням чуми, лихоманки або ознобу та шкірних захворювань. Тоді метелики були названі за типом хвороби, яку, як вони казали, передавали, відповідно до її назви. Тому цілком ймовірно, що оригінальна старослов'янська назва шкірного лишая також була передана передбачуваному носієві або поширювачу цієї хвороби - метелику. Таким чином, ця назва метелика еволюціонувала так само, як інші подібні народні назви метеликів після інших хвороб, як ми їх знаємо зі словацької мови, наприклад: s / v / **rab**, s / v / **rábik**, суглинок, ходонка тощо. Ці назви досі є не тільки назвами хвороб, але і назвами метеликів. [22]

Протягом XX-XI ст. через розвиток засобів комунікації та збільшенням обміну між країнами, кількість "фальшивих друзів перекладачів" зростає. Це стосується не лише міжмовних омонімів, але також синонімів та паронімів. У сучасному світі людина щодня стикається з багатьма іноземними мовами - як у особистих контактах, так і в побуті, наприклад, на етикетках товарів або у професійних сферах, де використовуються багато запозичень.

Це призводить до появи нових, раніше невідомих взаємозв'язків між мовами, що відображаються у міжмовній омонімії. Такі ситуації виникають через схожість

звучання або написання слів, що може призвести до неправильного розуміння або спричинити непорозуміння між мовами.

Отже, міжмовні омоніми — це пари слів або фраз із різних мов або діалектів, які мають однаковий вигляд або однакове звучання, але означають різні речі. Їх виникнення пов'язане із зсувом семантики в процесі розвитку споріднених мов, зміною семантики запозичення, паралельним запозиченням або ж випадковим збігом.

Полісемія - це наявність різних значень та змісту у одного і того ж слова (словосполучення, фрази), явище, коли одне слово, словосполучення або фраза мають різні значення або інтерпретації, але ці значення пов'язані між собою. Тобто, різні смисли виникають внаслідок розширення або розгортання лінгвістичного поняття у межах того самого слова чи виразу. У таких випадках полісемія є природним інструментом мови для вираження різних нюансів і контекстуального значення.

Полісемія є характерним явищем навіть в медичній та парамедичній термінології! Дослідження показують, що існують різні типи полісемії в цих лінгвістичних термінах, пов'язаних з іншими сферами діяльності людини. Внутрішня полісемія виникає всередині самої терміносистеми, коли одне слово має кілька пов'язаних між собою значень. Наприклад, англійський термін "contraction" (укр. "скорочення") може мати значення, пов'язані зі зменшенням у розмірі, патологічним скороченням або стисканням.

Зовнішня термінологічна полісемія виникає, коли той самий термін використовується у різних терміносистемах, таких як лінгвістика, математика, фізика, хімія, біологія та інші. В цьому випадку спостерігається подібність у вживанні терміна, але він може мати різні значення, пов'язані з різними об'єктами. Наприклад, англійське слово "parameter" (укр. "параметр") в математиці використовується для позначення константи, яка вирізняє специфічні випадки, що

мають постійне значення в одних випадках, але відмінне значення в інших. У медицині "параметр" вказує на зміну, межі якої вказують на величину або функцію, що не може бути безпосередньо виміряна (наприклад, тиск крові та частота пульсу є параметрами серцево-судинної функції). [Словник ілюстрованих слів]

Серед вчених, що вивчали омонімію немає єдиної думки щодо частини омонімів, які з'явилися в результаті розпаду полісемії. Процес розчеплення багатозначного слова та перетворення його значень у самостійні слова-омоніми достатньо тривалий, отже появу проміжних, перехідних випадків, коли важко дати єдину семантичну характеристику слова, неможливо оминати.

Омоніми виникають в результаті різних фонетичних явищ у мові, словотворчих процесів, запозичень чи в результаті розпаду багатозначності (полісемії). Для того, щоб не плутати ці два поняття, треба провести чітке розмежування між термінами полісемія та омонімія. За однією версією, омонімами можна називати лише ті слова, однакові за звучанням, що від самого початку мали різну форму, походили з різних коренів, але в результаті історичних процесів і фонетичних змін їхні форми співпали. Всі інші випадки, коли слово набуває різних значень, прийнято вважати полісемією слова. За іншою версією, омонімами також можна вважати випадки, коли різні значення багатозначного слова настільки відрізняються, що з'являються два або більше різних слів. Омоніми – це слова, які співпадають за звучанням, однакові за формою, але значення яких ніяк не пов'язані один з одним. Омоніми – це окремі, самостійні слова.

На жаль, іноді синоніми до різних значень слова не вступають в синонімічні відносини між собою, коли слова-омоніми ще не розійшлися при словотворі. За цією причиною є вірогідність розбіжностей у визначенні кордонів омонімії та полісемії, що впливає на тлумачення деяких слів у словниках. В цьому випадку

омоніми пояснюються в окремих словникових статтях, а багатозначні слова – в одній, з виділенням декількох значень слова, що даються під номерами.

Асиметрія мовних знаків як вияв їх довільності, визначення характеру та типів відповідників у двох і більше лексико-семантичних системах, особливо якщо останні виявляються не тільки генетично спорідненими, з й на певному синхронному зрізі перебували чи перебувають у безпосередніх контактах, - це предмет розгляду не тільки зіставної типології, семасіології, психолінгвістики, а й ширше - теорії і практики перекладознавства, загальних проблем інтерлінгвістики.

Загалом, торкаючись проблем омонімії такі українські вчені як О. Потєбня та Л. Булаховський обминали категорію слів, які звучать однаково, але позначають різні денотати в різних мовах, акцентуючи увагу передусім на омонімічних одиницях однієї мови. Розглядаючи закономірності виникнення омонімічних пар з слов'янських мов на усіх мовних рівнях, особливо фонетичному і семантичному, Л. Булаховський детально підходить до так званої міжчастиномовної та лексичної омонімії, омонімії морфем (коренів, суфіксів). Проте вчений не дає застережень щодо існування омонімії у двох мовах [4].

Проблеми омонімії як явища торкалися такі мовознавці як О. Єсперсен, Б. Трика, які звернули увагу на нечіткість, непрозорість і водночас рухомість семантичних меж між омонімією і полісемією. На думку С. Ульмана, на відміну від полісемії, яка пов'язана із самою сутністю мови, омонімія не становить абсолютної універсалії. Одне з найбільш ранніх визначень омонімії належить Ш. Баллі, який кваліфікує омоніми як два знаки, що мають тотожні значення, але відмінні позначення.

Ще в рамках лінгвістичної дискусії 50-х років щодо статусу омонімії думки вчених суттєво розходилися - від тверджень про виникнення омонімії із різних значень колись одного слова, до абсолютно протилежних, які не визнають жодної семантичної або історичної спільності між цими одиницями. Загалом з'ясування

семантичних меж між полісемантичними словами і словами-омонімами торкається проблеми тотожності слова як основної одиниці мови. На це й звертали увагу дослідники. Так, Б. Абаєв, який вважав омонімію лише грою випадку, висловив думку про неможливість виникнення омонімів з полісемічних слів.

Традиційно міжмовні омоніми, передусім у зарубіжному мовознавстві, розглядались як «складний мовний матеріал», який ускладнює процес комунікації; заважає точності і адекватності перекладу. З одного боку, це зумовлено тривалим поширеним поглядом на омонімію, навіть у системі однієї мови, як на своєрідну аномалію, мовну випадковість, «хворобу мови», що руйнує її якість, однозначність, регулярність (Б. Абаєв, Б. Еман, А. Малаховський).

1. Із появою комплексних та системних підходів до явища, що досліджується, в семасіологічних розвідках 60-80-их років погляд на нього дещо змінився, а власне факт типологічної омонімії викликав інтерес, як теоретичний, так і практичний. В останній час з'явилися ґрунтовні дослідження цієї категорії слів на матеріалі близькоспоріднених мов, у яких вивчається природа, джерела та типи міжмовної омонімії в функціонально-семантичному аспекті, виникли перші вдалі спроби лексикографічної систематизації міжмовних омонімічних утворень [9].

Узагальнюючи погляди вчених щодо міжмовних омонімів, можна сказати, що в сучасному мовознавстві склалися два головні напрями, хоча і в межах представників одного напрямку немає цілковитої єдності. Перший передбачає широке розуміння міжмовних омонімів: дослідники цим терміном називають й омографи (слова, які однаково пишуться, але вимовляються по-різному), омофони (слова, які вимовляються однаково, але різні за написанням), омоформи (слова в яких збігаються тільки окремі форми), (Д. Буднях Н. Заславська, М. Кочерган А. Супрун, І. Ровдо та ін.). Другий напрям постулює такі критерії виділення міжмовної омонімії: а) випадковий збіг; б) лише ті випадки, коли звучання у рідній та іноземній мовах збігаються, але немає ні спільного походження, ні паралельного запозичення;

в) слова двох мов, що мають хоча б один спільний логічний або контазивний компонент семантики не вважаються омонімічними у двох мовних системах.

1.3 Запозичені омоніми та інтернаціоналізми в чеській та українській мовах

Міжмовна омонімія знаходить свій вияв і в сфері запозиченої лексики. З'ясування специфіки омонімічних утворень, що виникали в процесі різних шляхів адаптації лексики, її семантичного осмислення й лексичного засвоєння в мові-рецепторі, повинно проводитись з урахуванням особливостей контактування двох мов, що відбувалися на різних етапах їхнього історичного розвитку. Семантичні розбіжності іншомовних слів-омонімів, з одного боку межують з проблемою інтернаціоналізації лексико-семантичних систем української та чеської мов, а з іншого боку – пов'язані з питаннями етногенезу, взаємодії української та чеської мов на відносно пізніх хронологічних зрізах XIV-XVII ст.

Проникнення чужомовних елементів у певну мову, факти лексичних запозичень становлять наслідок різноманітних форм контактування двох або більше лексичних систем, як генетично споріднених, так і віддалених між собою.

«Корпус міжмовних омонімів-іменників та прикметників, запозичених із різних мов, виявляється неоднорідним за походженням як у якісному, кількісному, так і часовому планах. Помітну групу утворюють слова, що належать до інтернаціонального мовного фонду, запозичені з грецької та латинської мов у більш віддалені та новіші періоди, традиційні продовження спільнослов'янських впливів та стосунків із західноєвропейськими мовами.» [14]

Наприклад, в чеській мові є слово "bar", яке може мати значення "бар" (місце для випивання) або "загороджувати" (приказувати). Українська мова також запозичила це слово, і вона використовує його з тими самими значеннями.

Щодо інтернаціоналізмів, це слова або фрази, які були запозичені з однієї мови в іншу без значних змін у формі або значенні. Інтернаціоналізми походять з мови, яка є загально вживаною або має великий вплив у багатьох країнах.

Наприклад, українська мова запозичила багато інтернаціоналізмів з іншої слов'янської мови, таких як "телефон", "комп'ютер" або "ресторан". Ті ж самі слова використовуються і в чеській мові з такими самими формами та значеннями.

Запозичені омоніми та інтернаціоналізми збагачують лексикон мови і відображають вплив інших культур та мов на розвиток мови.

«Одним з найбільш показових виявів міжмовних омоутворень у досліджуваних мовах є інтернаціональні елементи - запозичені з грецької та латинської мов. (Від латинського *factor* «той, що робить, діє», *facio* «роблю» маємо чеське *faktor* й українське *фактор*, які збігаються як у прямому так і переносному значенні «умова, рушійна сила будь-якого процесу», «посередник». Б. Акуленко пропонує комплексний підхід до аналізу цього універсального практично для усіх мов лексичного фонду» [19]

Іншомовні за походженням міжмовні омоутворення в українській та чеській мовах можна розділити на дві групи:

1) міжмовні омоніми, які в мові-рецепторі у процесі семантичної адаптації набували різних значень; [6, с.242-244]. Цей семантичний процес відбувся, наприклад, в українському слові *Bamig* (укр.) «пристрій з ремінців щоб підганяти коней» [15] - *batoh* (чеськ.) «рюкзак, ранець»[24]. В укр. мові - похідне, утворене від *bat* «палка» з тим самим суфіксом *-og-*, що і в слові *nurig*, можливий зв'язок з тюрк. *botak*, *budak* «гілка, сук». У чеській зі словенської *batoh*, яке, можливо, з мадярськ. *batyu* «ранець».

2) омонімічні одиниці з частковими семантичними розбіжностями [15]. У групі споріднених мов найчастіше йдеться про семантичні процеси, що стосуються розвитку слів та коренів слів прамови в окремих мовах, які виникли з цієї прамови. Такі зміни можна прослідкувати на прикладі лексем «*ралес*» і «*палець*», що виникли з праслов'янського *ральсь. У чеському слові «*ралес*» зберіглося праслов'янське значення «великий палець», в той час як українське «палець» розширило своє

значення і сьогодні ця лексема означає всі кінцеві частини кисті руки і ступні ніг у людини.

Сюди належать поодинокі випадки, коли запозичене слово в чеській мові реалізується як омонім, а отже його значення не мають між собою внутрішнього семантичного зв'язку. Запозичені із французької мови слова (франц. *orde* від лат. *ordo* «стан, закон») по-різному оформилися у зіставлених мовах. [15].

Загальновідомим є той факт, що основна кількість перекладів з західноєвропейської літератури, як і твори оригінальних українських письменників, йшла через чеське посередництво, тобто здійснювалася вихідцями з Південно-Західної Русі.[16]

Появу слів-омонімів, що належать до спільного інтернаціонального фонду лексики, з одного боку, можна пояснити ще й тим, що в межах XIV-XVII ст. на духовну культуру східних слов'ян значною мірою вплинула візантійська традиція, а з іншого боку - інтенсивними були наукові, політичні, соціокультурні контакти східнослов'янських мов із західноєвропейськими, звідки з'явиться широка палітра специфічних термінологічних позначень з різних сфер.

Однією із причин виникнення міжмовної омонімії стало паралельне запозичення, яке притаманне майже усім слов'янським мовам. Такі запозичення мають місце і в українсько-чеському мовному середовищі. Деякі з них можуть мати однакові, або ж різні значення, а також зустрічаємо міжмовні омоніми з частковими семантичними розбіжностями. Варто пам'ятати про значення таких одиниць при перекладі.

Запозичені омоніми та інтернаціоналізми є явищем, що спостерігається в багатьох мовах, включаючи чеську та українську. Запозичені омоніми - це слова, що були позичені з інших мов, і вони мають однакову чи схожу форму, але різні значення. Це може бути наслідком культурного обміну, історичних зв'язків або впливу інших мов на лексикон.

Отже, перераховуючи все вищезазначене доходимо до висновків, що міжмовна омонімія, тобто схожість слів різних мов за звучанням або написанням, але з різними значеннями, є досить поширеним явищем у лінгвістиці. Вона вивчається вже століттями, і вчені займаються дослідженням цього явища з метою уникнення помилок та непорозумінь у перекладі.

Вже з початку 20 століття лінгвісти почали систематично досліджувати міжмовні омоніми. Одним з перших вчених, які звернули на це увагу, був А. Портітор, який опублікував лексикографічний нарис про французько-німецькі лексичні відповідники.

Омонімія виникає з різних причин. Однією з них є історичні зв'язки між мовами. Наприклад, запозичення слів з однієї мови до іншої може призвести до міжмовної омонімії, де слова зберігають зовнішню форму, але мають різні значення.

Фонетична та графічна схожість також можуть призводити до міжмовної омонімії. Слова з різних мов можуть мати подібні звукові або написові форми, які спричиняють плутанину та непорозуміння.

Міжмовна омонімія, яка проявляється в сфері запозиченої лексики, виникає в результаті контакту двох мов на різних етапах їхнього історичного розвитку. Вивчення специфіки омонімічних утворень вимагає урахування особливостей цього контакту. Омоніми іншомовного походження можуть мати семантичні розбіжності, що пов'язані з проблемою інтернаціоналізації лексико-семантичних систем мови та з питаннями етногенезу і взаємодії мов на різних хронологічних зрізах. Запозичення слів є наслідком різних форм контакту між лексичними системами. Існує різноманітність походження лексичних запозичень, включаючи генетично споріднені та віддалені мови.

ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ

З огляду на все вищезазначене, можемо сформулювати поняття омонімів як слова чи їхні окремі граматичні форми, а також стійкі словосполучення, морфеми, синтаксичні конструкції, що за умови однакового звучання (чи написання) мають абсолютно різні значення (на відміну від полісемії).

Проблема лексикографії вивчається вже, починаючи з ХХ століття, коли почали проводитися перші дослідження на цю тему. З часом ця проблема отримала систематичний підхід і стала предметом широкого наукового дослідження, яке допомагає перекладачам і мовознавцям уникати помилок та непорозумінь при перекладі. Вчені-славісти займаються порівняльним вивченням лексики української та чеської мов, як на території України, так і за її межами.

Основні причини виникнення міжмовної омонімії включають історичні зв'язки між мовами, схожість у вимові та написанні, мовну еволюцію та вплив контексту. Омоніми можуть бути внутрішньомовними або міжмовними. Внутрішньомовні омоніми мають різні значення в межах однієї мови, тоді як міжмовні омоніми мають різні значення в різних мовах.

Омоніми поділяються на омографи, омофони, омоформи та прості омоніми. Омоніми виникають через різні фонетичні явища у мові, процеси утворення слів, запозичень або через розпад багатозначності (полісемії). Полісемія - це явище, коли одне слово, словосполучення або фраза мають різні значення або інтерпретації, але ці значення пов'язані між собою.

Міжмовна омонімія проявляється і в сфері запозиченої лексики. Проникнення слів з інших мов у певну мову, факти запозичень, є наслідком різних форм контакту між двома або більше лексичними системами, будь то генетично пов'язані мови або мови, що мають віддалене походження.

РОЗДІЛ II

ВПЛИВ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ НА ВИВЧЕННЯ ЧЕСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

2.1 Вплив міжмовної омонімії на розуміння, вироблення та переклад текстів

Міжмовна омонімія є одним із складних явищ, з якими зіштовхуються перекладачі та люди, зайняті міжмовною комунікацією. Омонімічні слова мають однакову форму, але різне значення у різних мовах. Це може створювати труднощі та непорозуміння при сприйнятті текстів, а також впливати на точність та якість їх перекладу. Полісемічні слова, які співпадають в різних мовах, можуть створювати неоднозначність та плутанину при сприйнятті тексту. Це може призводити до неправильного розуміння авторських намірів, появи помилкових інтерпретацій та спотворення інформації.

Міжмовна омонімія може створювати труднощі при розумінні текстів, особливо при перекладі з однієї мови на іншу. Наприклад, якщо перекладач не розуміє контексту, в якому вживається слово з іншої мови, то він може неправильно перекласти його, що може призвести до спотворення змісту тексту.

Окрім того, міжмовна омонімія може призводити до плутанини при розумінні текстів в оригінальній мові. Наприклад, якщо автор використовує слово зі значенням, яке відрізняється від його загальноновживаного значення, то це може призвести до неправильного розуміння тексту.

Наприклад, слово "мед" може вважатися як продукт бджільництва, але в деяких контекстах може також означати медичну професію. Це може призвести до неправильного тлумачення тексту та спотворення його змісту.

Крім того, міжмовна омонімія може створювати труднощі у розумінні культурно специфічних аспектів тексту. Оскільки значення омонімічних слів можуть відрізнятись в різних мовах, це може призвести до неправильного розуміння культурних аспектів, які втілені в тексті. Наприклад, слово "білет" в одній мові може означати квиток на подію, а в іншій мові - екзаменаційний квиток. Це може впливати на тлумачення ситуації, яку описує текст. Міжмовна омонімія також має прямий вплив на процес перекладу текстів. Перекладачі, стикаючись з омонімічними словами, повинні знати всі можливі значення цих слів у вихідній та цільовій мовах, а також урахувувати контекст, в якому вони вживаються. Неправильний вибір значення може призвести до неправильного перекладу, що спотворить зміст тексту.

Крім того, міжмовна омонімія може створювати труднощі в пошуку відповідного еквівалента в цільовій мові. Якщо в мові-джерелі використовується омонімічне слово зі специфічним значенням, але в цільовій мові немає точного еквівалента, перекладач повинен знайти компромісний варіант, який передає суть оригінального тексту, але може не відображати всі нюанси омонімічного слова. Це може призводити до втрати деякої інформації або зміни відтінків змісту тексту.

Для ефективного подолання труднощів, пов'язаних з міжмовною омонімією, важливо використовувати належні стратегії та ресурси. Дослідження, вивчення джерел інформації, таких як словники, глосарії, енциклопедії та спеціалізовані тексти, можуть допомогти знайти відповідність між омонімічними словами різних мов. Контекстуальний аналіз і знання специфіки мови-джерела та цільової мови також мають важливе значення.

Крім того, спілкування з носіями мови та консультація з професійними перекладачами можуть допомогти уникнути помилок та забезпечити точність

перекладу. Важливо пам'ятати, що переклад не є просто заміною слів, але передачею ідей, смислу та контексту тексту.

Міжмовна омонімія має вплив на розуміння та переклад текстів. Її наявність може призводити до неправильного тлумачення тексту та спотворення його змісту. Перекладачі та особи, зайняті міжмовною комунікацією, повинні бути уважними до контексту та знати всі можливі значення омонімічних слів, а також використовувати належні джерела та консультиватися з фахівцями, щоб забезпечити точність та якість перекладу.

2.2 Виклики та перешкоди у навчанні, пов'язані з міжмовною омонімією

Навчання і вивчення іноземних мов є складним процесом, який передбачає освоєння не тільки лексики та граматики, але й розуміння культурних особливостей мовного середовища. Одним із викликів, з якими стикаються студенти та вчителі, є міжмовна омонімія. Омонімічні слова, які мають однакову форму, але різне значення в різних мовах, можуть створювати перешкоди в процесі навчання та розуміння іноземного мовлення. У даному дослідженні ми розглянемо виклики та перешкоди, пов'язані з міжмовною омонімією, та знайдемо шляхи подолання цих труднощів.

Міжмовна омонімія може мати значний вплив на лексичне розуміння при вивченні іноземних мов. Учні, які зіткнулися з омонімічними словами, можуть сприймати їх як однакові терміни з однаковим значенням, не усвідомлюючи різницю в контексті та вживанні.

Перекладачі повинні бути уважними до міжмовної омонімії, оскільки неправильний вибір значення може призвести до невірної перекладу та спотворення змісту тексту.

Виклик полягає у тому, що омонімічні слова мають різне значення в різних мовах, і не завжди є точний еквівалент в цільовій мові. Перекладачеві потрібно знайти компромісний варіант, який передасть суть оригінального тексту, але може не відтворити всі нюанси омонімічного слова. Це може впливати на точність та якість перекладу, а також на збереження інтегритету та стилю автора.

Контекст відіграє важливу роль у розумінні міжмовної омонімії. Учні та перекладачі повинні уважно аналізувати контекст, в якому вживається омонімічне слово, для правильного розуміння його значення. Контекст може надати додаткову інформацію про те, яке саме значення слід використовувати в конкретному випадку.

Також важливо враховувати культурні відтінки та особливості мовного середовища, оскільки омонімічні слова можуть мати різні конотації в різних

культурах. Наприклад, слово "лінія" може мати значення як "рядок" у математичному контексті, так і "телефонний лінія" у телекомунікаційному контексті. Розуміння цих культурних відтінків є ключовим для правильного тлумачення омонімічних слів.

Міжмовна омонімія може мати як позитивний, так і негативний вплив на навчання. З одного боку, запозичення слів з інших мов може розширити словниковий запас учнів та допомогти їм більш точно та виразно висловлювати свої думки. З іншого боку, міжмовна омонімія може призвести до нерозуміння термінів та понять, особливо якщо вони мають різне значення в різних мовах. Це може стати перешкодою для ефективного навчання та зрозуміння матеріалу.

У шкільному навчанні особливо важливо уникати міжмовної омонімії, коли вона може призвести до плутанини та непорозумінь. Наприклад, слово "лист" в українській мові може означати або частину рослини, або письмову форму спілкування, тоді як в англійській мові слово "letter" використовується для позначення обох значень. У таких випадках важливо пояснити учням різницю між значеннями та навчити їх використовувати відповідні терміни для уникнення плутанини.

Негативний вплив міжмовної омонімії на навчання може мати кілька аспектів:

1. Плутанина та нерозуміння: Міжмовна омонімія може створювати плутанину та нерозуміння серед учнів, особливо якщо вони не усвідомлюють різницю між значеннями слів в різних мовах. Це може призвести до неправильного тлумачення понять та помилкового сприйняття інформації.

2. Порушення комунікації: Міжмовна омонімія може стати перешкодою для ефективної комунікації між учнями та вчителем. Якщо учень використовує слово з однаковим звучанням, але з різним значенням у своїй розповіді або

відповіді, це може призвести до неправильного сприйняття повідомлення та незрозумілості для співрозмовника.

3. Помилки в перекладі: Міжмовна омонімія може спонукати учнів до неправильних перекладів, особливо коли вони піддаються логіці однакового звучання слів у різних мовах. Це може призвести до неточностей та спотворення смислу тексту або завдання.

4. Втрата деталей та нюансів: Міжмовна омонімія може призвести до втрати деталей та нюансів в мовленні учнів. Коли вони використовують слова, які звучать однаково, але мають різне значення, вони можуть пропустити важливі деталі або неправильно передати інформацію.

Позитивний вплив міжмовної омонімії на навчання також може бути помітним у деяких аспектах:

1. Розширення лексичного запасу: Міжмовна омонімія може спонукати учнів до активного вивчення нових слів та їх значень. Коли вони розуміють, що одне слово може мати різні значення в різних мовах, це стимулює їх до пошуку та вивчення нових слів, що доповнює їхній лексичний запас.

2. Культурний контекст: Міжмовна омонімія може відкривати учням нові аспекти культури та менталітету інших народів. Коли вони вивчають слова, які звучать однаково, але мають різні значення, це може спонукати їх до дослідження культурного контексту, в якому використовуються ці слова, і розуміння різних способів вираження думок та ідей.

3. Розвиток мовленнєвих навичок: Міжмовна омонімія може вимагати від учнів більшої уваги до деталей та точності у висловлюванні. Коли вони усвідомлюють різні значення слів, вони стають більш уважними до вибору слів та формулювання своїх думок, що сприяє розвитку їхніх мовленнєвих навичок.

4. Когнітивний розвиток: Міжмовна омонімія може спонукати учнів до аналізу та порівняння між мовами. Вони вчаться розрізняти та розуміти семантичні

нюанси слів, що сприяє розвитку їхніх когнітивних навичок, таких як логічне мислення та критичне мислення.

Отже, міжмовна омонімія має як позитивні, так і негативні наслідки у навчанні. Недоліки можуть не бути дуже явними, якщо розробити шляхи подолання негативних наслідків за допомогою використання новітніх технологій в умовах он-лайн навчання.

2.3 Стратегії подолання негативного впливу міжмовної омонімії при вивченні чеської мови, як іноземної

У цьому розділі дипломної роботи ми запропонуємо основні методи та стратегії подолання негативного впливу міжмовної омонімії при вивченні чеської мови, як іноземної.

Основною методикою, котра допомагатиме у подоланні недоліків під час он-лайн навчання ми обрали комунікативну, адже вона:

- орієнтована на реальну комунікацію: Комунікативна методика ставить перед собою мету розвивати комунікативні навички учнів. Зосередження на реальних ситуаціях спілкування та використанні мови в практичних контекстах сприяє покращенню здатності учнів виразно й ефективно спілкуватися;
- зосереджена на учня: Комунікативна методика акцентує увагу на потребах та інтересах учнів. Вона стимулює активну участь учнів у навчальному процесі, дозволяє їм обирати теми, ситуації та завдання, що найбільше цікавлять їх;
- розвиває комплексні навички: Комунікативна методика сприяє розвитку не тільки мовних, але й комунікативних навичок. Учні вчаться використовувати мову для спілкування, розв'язання завдань, обговорення проблем та спільної діяльності, що сприяє розвитку їхньої креативності, критичного мислення та співпраці;
- є аутентичною та контекстуалізованою: Комунікативна методика надає великий акцент на реальних мовних матеріалах та ситуаціях. Учні мають можливість працювати з аутентичними текстами, аудіо- та відеоматеріалами, що дозволяє їм більш глибоко вникнути у мову, культуру та контекст використання мови;

Комунікативна методика викладання мови дозволяє ефективно використовувати різні підходи до вивчення лексики. Основним завданням при використанні цієї методики є формування у студентів навичок використання лексики в комунікативних ситуаціях.

Основні підходи до вивчення лексики в рамках комунікативної методики:

1. Використання *контексту*: студентам надається можливість вивчати нові слова в контексті реальних комунікативних ситуацій. Наприклад, учні можуть вивчати нову лексику, пов'язану з темою подорожі, а потім застосовувати її в іграх, діалогах та інших завданнях, пов'язаних з цією темою. Контекстуальний підхід в рамках комунікативної методики викладання мови є досить популярним та ефективним підходом до навчання мови. Цей підхід передбачає використання мовленнєвих ситуацій, що відповідають реальним життєвим ситуаціям, для навчання мови. Контекстуальний підхід базується на тому, що мова завжди використовується в певному контексті, тобто в певній ситуації або для висловлення певної ідеї. Тому, навчання мови повинно передбачати використання контексту, щоб допомогти студентам зрозуміти, як використовувати мову в певній ситуації та висловлювати свої думки та ідеї. Основною метою контекстуального підходу є забезпечення студентів можливістю використовувати мову у реальному житті. Для цього викладач повинен створити ситуації, які студенти зустрічають у своєму повсякденному житті, та використовувати такі ситуації для навчання мови. Наприклад, якщо метою є вивчення теми "Здоров'я", викладач може створити ситуацію, в якій студенти мають обговорювати свої проблеми зі здоров'ям та звертатися за медичною допомогою. Основною перевагою контекстуального підходу є те, що він дає можливість студентам використовувати мову у реальних життєвих ситуаціях та відчувати впевненість у власних комунікативних навичках. (див. додаток 2)

2. Використання *візуальних засобів*: студенти можуть вивчати нову лексику, використовуючи візуальні засоби, такі як малюнки, фотографії та відео. Наприклад, студенти можуть розглядати малюнки та фотографії, пов'язані з темою "їжа", і вчиться назвам продуктів та страв. Візуальний підхід є важливою складовою комунікативної методики викладання мови. Цей підхід передбачає використання візуальних засобів для підвищення ефективності навчання мови та допомоги студентам у засвоєнні мовленнєвих навичок. Візуальний підхід включає в себе використання різних типів візуальних матеріалів, таких як картинки, малюнки, діаграми, графіки, відео та інші. Використання візуальних матеріалів може допомогти студентам краще зрозуміти мовленнєву ситуацію та засвоїти нові слова та фрази. Основною метою використання візуального підходу є підвищення мотивації студентів та поліпшення їх розуміння мови. Візуальні засоби можуть допомогти студентам легше зрозуміти тему уроку та покращити їх запам'ятовування нової лексики та граматики. Наприклад, викладач може використовувати візуальні засоби для демонстрації нових слів та фраз, щоб допомогти студентам зрозуміти їх значення та використання. Візуальні засоби також можуть бути корисні для викладання граматики, якщо викладач показує граматичні правила на малюнках або графіках. Основною перевагою візуального підходу є те, що він допомагає студентам зрозуміти мовленнєву ситуацію та засвоїти нові слова та фрази швидше та легше. (див додаток 3)

3. Використання *словників*: студентам можуть надаватися словники для вивчення нових слів та фраз. Проте, важливо, щоб словники використовувалися не просто для засвоєння нової лексики, а для розуміння її застосування в реальних комунікативних ситуаціях. Словник є одним з найважливіших інструментів для розвитку лексичних навичок студентів в рамках комунікативної методики викладання. Використання словників може бути корисним для розвитку не тільки лексичних навичок, але й навичок читання, письма та граматики. Один з підходів

до використання словників в комунікативній методиці - це використання словника як джерела нових слів для використання в комунікативних ситуаціях. У цьому випадку викладач може пропонувати студентам використовувати словник для знаходження нових слів і фраз, які можна використовувати в комунікативних вправах. Ще один підхід до використання словників полягає у використанні їх для розширення знань про значення слів та їх контекстуальне вживання. У цьому випадку викладач може використовувати словникові вправи, наприклад, давати студентам слова та пропонувати їм знайти синоніми, антоніми, спільнокореневі слова тощо. Також можна використовувати спеціалізовані словники для розвитку навичок у конкретних областях, наприклад, в медицині, праві, бізнесі тощо. У цьому випадку студенти отримують можливість ознайомитися з термінологією, що використовується у певній галузі, та збагачувати свій словниковий запас. Однак важливо пам'ятати, що використання словників має бути обмеженим та дозованим, оскільки занадто часте використання словника може спричинити перевантаження студентів та призвести до втрати інтересу до навчання. (див. додаток 1)

4. Використання *ігор* та ролевих ігор: студенти можуть використовувати ігри та рольові ігри для вивчення нової лексики. Наприклад, учні можуть відтворювати сценки з ресторану, використовуючи нову лексику, що пов'язана з описом страв та замовленням їжі. Ігровий підхід в рамках комунікативної методики викладання є одним з найпопулярніших підходів до вивчення мови. Цей підхід базується на використанні ігор та рольових ігор для навчання нової лексики, фраз та граматичних структур. Один з головних принципів ігрового підходу полягає в тому, що навчання мови має бути цікавим та захоплюючим. Ігри та рольові ігри надають студентам можливість практикувати свої комунікативні навички в реальних ситуаціях, що допомагає їм краще засвоювати нову лексику та фрази. Ігри можуть бути різних типів та форматів. Наприклад, гри на розвиток лексичного запасу, де студенти повинні вгадувати слова за допомогою різних індикаторів,

таких як малюнки, описи, та інші. Такі гри допомагають студентам розвивати своє словникове доречів'я та відчувати впевненість у використанні нової лексики. Рольові ігри дозволяють студентам практикувати свої комунікативні навички в реальних ситуаціях. Наприклад, у рольовій грі про замовлення їжі в ресторані, студенти можуть використовувати нову лексику, яку вони вивчали, щоб замовити їжу та спілкуватися з іншими учасниками гри. Ігри допомагають студентам не тільки засвоювати нову лексику, але і розвивати комунікативні навички, такі як вміння слухати, розуміти та використовувати мову в реальних ситуаціях.

Однією з важливих навичок є викладання лексики за методом MPF, що допомагає розуміти сенс слова/фрази без перекладу на рідну мову.

Метод MPF (Meaning, Pronunciation, Form) - це підхід до вивчення мови, який базується на ідеї, що передовсім важливо розуміти значення слова або конструкції, правильно вимовляти та відтворювати їх форму. Метод MPF був розроблений у 1980-х роках в рамках комунікативної методики викладання і з тих пір став досить популярним в середовищі викладачів і студентів мови.

Основною ідеєю методу є те, що у процесі вивчення нової лексики або граматичних конструкцій слід спочатку зосередитися на розумінні їх значення, потім на правильній вимові та нарешті на відтворенні форми.

Застосування методу MPF передбачає послідовне виконання трьох етапів:

- *Meaning* (значення): студент повинен зрозуміти значення нового слова або конструкції. Для цього можна використовувати різноманітні контекстні завдання, наприклад, заповнення пропусків у реченнях з допомогою контексту, спілкування на задану тему або перегляд відео з наступним обговоренням.
- *Pronunciation* (вимова): студент повинен навчитися вимовляти слово чи конструкцію правильно. Важливо не тільки правильно вимовляти окремі звуки, але

й звернути увагу на інтонацію, темп та ритм мовлення. Для цього можна використовувати аудіо- та відео-матеріали з прикладами вимови, а також проводити практичні вправи на вимову зі співрозмовниками.

- *Form* (форма): студент повинен навчитися відтворювати форму слова чи конструкції правильно. Учитель може використовувати різні вправи, щоб допомогти учням зрозуміти та запам'ятати правильну форму. Наприклад, учитель може попросити учнів вжити нове слово у реченні або дати завдання на зміну форми слова. (див. додаток 4)

Іншим видом презентації матеріалу є метод Т-Т-Т.

Метод Test-Teach-Test (Тестування-Викладання-Тестування) є одним із підходів до викладання, який використовується в рамках комунікативної методики. Цей метод зосереджений на використанні комунікативних завдань та завдань з розвитку мовленнєвої компетенції.

Метод Test-Teach-Test складається з трьох етапів:

1. Етап тестування 1: на цьому етапі вчителі проводять попереднє тестування, щоб оцінити рівень знань учнів. Тест складається з комунікативних завдань, які мають допомогти встановити, як добре учні знають мову та які їх потреби у навчанні.

Для цього тестування ідеально підійдуть вправи на поєднання слів та картинок, розподіл слів за певними категоріями, опитування колег-одногрупників.

Слідкуючи за процесом виконання вправ, вчитель може бачити які саме прогалини присутні у певних студентів і що саме є важливим для вивчення.

2. Етап викладання: після проведення тестування вчителі проводять урок, викладаючи новий матеріал та працюючи з граматикою та лексикою, що виникають

в процесі комунікації. На цьому етапі викладання використовуються комунікативні завдання та інші методи, які допомагають учням зрозуміти новий матеріал та навчитися застосовувати його у практичних ситуаціях.

Великою перевагою для викладача є те, що йому/їй не потрібно викладати весь лексичний матеріал, підготований для даного заняття, а лише той, що викликав певні труднощі під час першого тестування. Для презентації матеріалу ідеально підійде метод MPF, базований на певному аудіо- чи письмовому тексті.

3. Етап тестування 2: після того, як учні вивчили новий матеріал та відпрацювали на комунікативних завданнях, вчителі проводять фінальне тестування, щоб перевірити, як добре учні засвоїли новий матеріал та як вони можуть застосовувати його в реальних ситуаціях. Важливо практикувати не лише викладений у другому етапі матеріал, а й лексику, що була вже відомою для студентів.

Метод Test-Teach-Test прекрасно підходить для навчання мови на основі комунікативної методики, оскільки дозволяє вчителю оцінити потреби учнів та забезпечити їм індивідуальний підхід у вивченні. (див. додаток 5)

Третім способом презентації матеріалу вважається самостійне вивчення студентом за допомогою виконання вправ/завдань - **Метод Guided discovery**

Метод Guided discovery (кероване відкриття) є одним з методів викладання в рамках комунікативної методики.

Його основна ідея полягає в тому, щоб навчити студентів досліджувати та відкривати знання самостійно, з використанням інтерактивних методів та прийомів.

Головною метою методу Guided discovery є формування у студентів вміння робити висновки та знаходити рішення завдань самостійно. Для досягнення цієї

мети викладач виступає не як носій знань, а як співробітник у процесі пошуку та відкриття знань.

Основними етапами методу Guided discovery є:

- Постановка проблеми або завдання, яке вимагає від студентів знаходження рішення.
- Надання вихідних даних, необхідних для початку дослідження.
- Надання інструкцій щодо того, які кроки потрібно зробити для виконання завдання.
- Виконання завдання студентами з допомогою викладача.
- Обговорення результатів та зроблених висновків з метою закріплення знань.

Однією з головних переваг методу Guided discovery є те, що він стимулює розвиток критичного мислення та самостійної роботи студентів. Він допомагає студентам розвивати навички дослідницької роботи та навчає їх знаходити власні рішення на основі власних спостережень. Крім того, метод Guided discovery сприяє формуванню в студентів навичок роботи в команді та спільного вирішення проблем.

Хоча метод Guided Discovery має багато переваг, він також має свої недоліки:

- Часові витрати: цей метод може займати більше часу, ніж пряме викладання. Оскільки учні повинні самостійно дійти до висновку, це може зайняти більше часу, ніж просте надання інформації.
- Непередбачувані результати: так як учні самостійно дійдуть до висновку, результати можуть бути непередбачувані. Це означає, що деякі учні можуть не зрозуміти матеріал, який вивчається.

- **Несприятливі умови:** у деяких випадках, учні можуть відчувати невпевненість або страх перед тим, що вони повинні самостійно дійти до висновку. Це може призвести до того, що вони не будуть сприймати матеріал належним чином і не зможуть успішно вивчити нову тему.

- **Не всі теми можуть бути навчені за допомогою Guided Discovery:** деякі теми можуть бути складними для вивчення за допомогою цього методу. У цьому випадку може бути доцільним використання іншого методу викладання.

Отже, метод Guided Discovery не є універсальним рішенням для всіх видів навчання, але він може бути корисним для вивчення певних тем та знань. Важливо використовувати різноманітні методи викладання для досягнення максимальної ефективності навчання.

Важливим для викладача є бачити результат роботи та розуміння студентів, з чим допомагає **CCQ (Concept Checking Questions)**.

CCQ (Concept Checking Questions) - це запитання, які викладач задає учням з метою перевірити їхнє розуміння певної концепції або терміну, що вивчається. Цей підхід є допомогою у викладанні за комунікативною методикою та допомагає викладачеві переконатися, що учні правильно розуміють новий матеріал.

CCQ допомагає викладачу зрозуміти, чи зрозумів учень нову лексику або граматичні правила, і якщо ні, викладач може повторити матеріал ще раз. Це також допомагає учням збільшити своє розуміння нової теми та дозволяє їм дізнатися більше про те, що вони вивчають. Наприклад, якщо урок присвячений вивченню нового граматичного правила, викладач може задати такі питання: "Чи можна вживати цю форму дієслова у минулому часі?", "Які дієслова можуть бути вжиті з цим правилом?", "Які форми дієслова не можна вживати з цим правилом?".

Однак, необхідно використовувати ССQ розумно, щоб не створювати занадто багато перешкод для учнів. Іноді учні можуть відповісти на питання не так, як очікувалося викладачем, і в цьому випадку важливо не показувати, що вони помиляються, а допомогти їм зрозуміти правильну відповідь.

Отже, ССQ - це корисний інструмент, який допомагає викладачам в комунікативній методиці переконатися, що учні правильно розуміють матеріал і дозволяє їм більш ефективно вивчати мову.

Нижче приведені деякі корисні поради щодо правильного використання ССQ:

1. Сформулювати запитання зрозуміло та просто: Студенти можуть мати різний рівень володіння мовою, тому важливо сформулювати запитання просто та зрозуміло. Задавайте відкриті запитання: Відкриті запитання допоможуть студентам відповідати більш детально і зрозуміло, що дозволить викладачеві перевірити розуміння студентами нового матеріалу.

2. Використовувати ССQ для перевірки різних аспектів: Наприклад, студентам можна задавати ССQ для перевірки розуміння нових слів, граматики, вживання слів в контексті тощо.

3. Не забувати про контекст: Для того, щоб дійсно перевірити розуміння студентами нового матеріалу, необхідно враховувати контекст, в якому використовується нова лексика.

4. Використовувати ССQ для стимулювання мовленнєвої активності студентів: Задавати ССQ таким чином, щоб студентам було цікаво та змушувало їх вживати мову.

5. Використовувати ССQ як частину уроку: ССQ можуть бути включені у різні частини уроку, включаючи введення нового матеріалу, практикування та закріплення знань.

б. Надати студентам час для відповіді: Необхідно дати студентам досить часу для того, щоб вони мали можливість обдумати запитання та сформулювати відповідь.

Таким чином, ми можемо побачити, що наразі існує багато технік, методів та методик, що можуть бути використані під час пояснення лексики, а саме міжмовної омонімії та сприяють полегшенню негативного впливу міжмовних омонімів на вивчення чеської мови, як іноземної.

ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ

Міжмовна омонімія є складною проблемою, з якою стикаються перекладачі та люди, що спілкуються на різних мовах. Це явище виникає, коли слова мають однакову форму, але різне значення у різних мовах. Міжмовна омонімія може створювати труднощі при розумінні текстів, особливо під час перекладу з однієї мови на іншу. Наприклад, якщо перекладач не розуміє контексту, в якому використовується слово з іншої мови, він може неправильно перекласти його, що може спотворити зміст тексту. Наприклад, слово "мед" може означати бджільництво, але в певних контекстах може також вказувати на медичну професію. Це може призвести до неправильного тлумачення тексту та спотворення його змісту.

Міжмовна омонімія може ускладнити розуміння культурно специфічних аспектів тексту. Оскільки значення омонімічних слів можуть відрізнятися у різних мовах, це може призвести до неправильного розуміння культурних нюансів, які передаються в тексті. Крім того, міжмовна омонімія може ускладнити пошук відповідного еквівалента в цільовій мові. Якщо в мові-джерелі використовується омонімічне слово зі специфічним значенням, але в цільовій мові немає точного еквівалента, перекладач повинен знайти компромісний варіант, який передає суть оригінального тексту, але може не відтворити всі деталі омонімічного слова. Для успішного подолання труднощів, пов'язаних з міжмовною омонімією, важливо застосовувати відповідні стратегії та ресурси. Дослідження, вивчення джерел інформації, таких як словники, глосарії, енциклопедії та спеціалізовані тексти, можуть допомогти знайти відповідність між омонімічними словами різних мов.

Навчання і вивчення іноземних мов - це складний процес, який вимагає освоєння не тільки словникового запасу та граматики, але й розуміння культурних аспектів мовного середовища. Одним з викликів для студентів і вчителів є міжмовна

омонімія. Омонімічні слова, які мають однакову форму, але різне значення в різних мовах, можуть ускладнити процес навчання та розуміння іноземного мовлення. Міжмовна омонімія може мати як позитивний, так і негативний вплив на процес навчання. З одного боку, запозичення слів з інших мов може розширити словниковий запас учнів і допомогти їм виразно й точно висловлювати свої думки. З іншого боку, міжмовна омонімія може призвести до нерозуміння термінів та понять, особливо якщо вони мають різне значення в різних мовах.

Для подолання недоліків онлайн-навчання ми обрали комунікативну методику, оскільки вона спрямована на живу комунікацію, зосереджена на учні, розвиває комплексні навички та є аутентичною та контекстуалізованою.

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі було досліджено міжмовну омонімію та її вплив на процес вивчення чеської мови як іноземної з урахуванням українсько-чеських омонімів. Вивчення цього явища має велике значення для студентів та викладачів чеської мови, оскільки омоніми можуть створювати певні труднощі та непорозуміння під час навчання та комунікації.

Аналіз українсько-чеських омонімів дозволив виявити, що вони мають спільну фонетичну або орфографічну форму, але мають різні значення у кожній мові. Це може призвести до плутанини та неправильного сприйняття інформації, особливо в контексті навчального процесу.

Омоніми можуть впливати на навчання чеської мови як іноземної у декількох аспектах. Вони можуть призводити до неправильного тлумачення понять, порушувати комунікацію, спонукаючи до незрозумілості та помилок в перекладі. Також, через міжмовну омонімію може втрачатися деталізація та нюанси в мовленні учнів, що може впливати на правильне розуміння та використання мови.

Проте, варто відзначити, що міжмовна омонімія також може мати позитивний вплив на навчання чеської мови. Вона спонукає учнів активно вивчати нові слова та їх значення, розширює їх лексичний запас. Крім того, вона допомагає учням краще розуміти культурний контекст та менталітет інших народів, розвиває мовленнєві навички та когнітивний розвиток. Учні навчаються аналізувати та порівнювати різні значення слів, що сприяє розвитку їх критичного мислення та розумінню семантичних нюансів.

Отже, не зважаючи на труднощі, які можуть виникати через міжмовну омонімію, її вплив на навчання чеської мови як іноземної є нейтральним. Викладачі та студенти повинні бути усвідомлені про наявність омонімів і розробити ефективні

стратегії для подолання можливих труднощів. Наприклад, можна використовувати контекстуальне вивчення слів, акцентувати увагу на розумінні різних контекстів та семантичних відтінків, використання допоміжних візуальних матеріалів.

Для подальших досліджень рекомендується провести детальніше дослідження міжмовної омонімії в контексті навчання іноземних мов, зокрема чеської. Це дозволить отримати більш глибоке розуміння впливу омонімії на процес навчання та розвитку комунікативних навичок учнів.

Вивчення міжмовної омонімії має важливе місце в контексті навчання іноземних мов, оскільки воно сприяє розвитку мовленнєвої компетенції, розширенню лексичного запасу та культурному розумінню. Варто підкреслити, що ефективне управління омонімією в навчанні може виробити стратегії, які допоможуть учням подолати можливі труднощі та забезпечити більш ефективне вивчення чеської мови як іноземної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барзилович А. М. О проблемах омонимии // Исследование по грамматике и лексикологии. – К: Наук. Думка, 1966. – 105 с.
2. Беднарж М. Из спостережень над польсько-українськими омонімами // Культура слова. – Вип. 52 – К., 1999 – С. 41-46.
3. Бодик О.П., Рудакова Т.М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 414 с.
4. Булаховський Л. А. Из жизни омонимов // Л., 1928. – С. 47-60.
5. Георгієва-Кириленко М. Н. Деякі спостереження над міжмовною омонімією / М. Н. Георгієва-Кириленко // Мовознавство. – 1989. – № 6. – С. 52
6. Заславская Н. В. Обережно: міжмовні омоніми // Культура слова. Вип. 28 – К.: Наукова думка, 1985. – С. 77-80
7. Іванець Т. Ю. Схожі, але нетотожні. Словник міжмовних омонімів та паронімів [Текст] : (за матеріалами української та російської мов) / Т. Ю. Іванець. – Вінниця : ВНТУ, 2006. – 142 с
8. Карашук Л. Українсько-польська двомовність // Вісник Харківського державного університету. - №426. – Х., 1999. – С. 174-180.
9. Кіцила Л., 2000. Деякі теоретичні проблеми дослідження омонімії в слов'янському мовознавстві, в: „Проблеми слов'янознавства”, вип. 51, с. 159–
10. Коптілов В. В. Міжмовні омоніми і питання перекладу // Вісник Київського університету. – Вип. 2. - №5 – К., - С. 91-94
11. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство в Україні: здобутки і перспективи // Ucrainica II. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. – Olomouc, 2006. – с. 15-22.
12. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 424 с.

13. Манакін Володимир Миколайович. Мова і міжкультурна комунікація [Текст] / В. М. Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.
14. Мурадян А. М. Польсько-українська міжмовна омонімія – К. 2009 р.
15. Словник подільських провінціалізмів» О. Кремера: українське прочитання м. Вінниця – 2020 рік
16. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. — Т. 5. — С. 694.
17. Турчина А. А. Лексична міжмовна омонімія у слов'янських мовах [Текст] / А. А. Турчина // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. – 2012. – Вип. 17. – С. 121–126.
18. Файловий архів студентів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7142051/page:6/>
19. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри : монографія. Дніпропетровськ, 1998. С. 246
20. Чуба Г. МІЖМОВНА ОМОНІМІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ПОМИЛОК ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ-ПОЛЯКАМИ 2015. - Вип. 11. - С. 90-96. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Timvum_2015_11_14.
21. Elektronický soubor autentických textů [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.korpus.cz/>
22. Lotko E. Zákeřná slova v polštině a češtině (na materiálu češtiny, slovenštiny a polštiny). Olomouc, 1992. S. 14
23. Recenzovaný vědecký časopis věnovaný češtině jako mateřskému jazyku [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nase-ec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=4603#_ftn2
24. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha: Academia, 1992.
25. Slovník spisovného jazyka českého | Náповěda | © Ústav pro jazyk český, v. v. i. 2011

26. Výkladová část Internetové jazykové příručky [Электронный ресурс].
Режим доступа: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>
27. VLČEK, Josef. Jazykové a historicko-kulturní aspekty souvisejících jazyků.
Slovo a slovesnost. Praha, 2012. S. 41–42.

ДОДАТКИ

Додаток 1

«Короткий словник чесько-українських міжмовних омонімів»

Чеська мова	Українська мова
<p>1. <u>Armáda</u> – Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Ozbrojené síly státu. (Армія)</p> <p>«V Paříži byla vytištěna satirická mědirytina, ukazující císařské generály, jak kolem švédské armády zavazují obrovský pytel.» [24]</p>	<p><u>Армада</u> – іменник, ж.р.</p> <p>«Велике з'єднання військових кораблів, літаків або танків»</p> <p>«Величезні армади літаків із червоними зорями на крилах пропливали над селом, де стояв полк» (Вадим Собко, Вогонь.., 1947, 136)</p> <p>[20, Том 1, 1970. — Стор. 60.]</p>
<p>2. <u>Banka</u> - Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Finanční instituce zabývající se shromažďováním volných peněžních prostředků a jejich následným poskytováním, zprostředkováváním obchodů a operací na bankovním trhu. (Банк)</p> <p>«Sběratel prozradil, že jeho rozsáhlá sbírka je pojištěna na půldruhého milionu amerických dolarů a nachází se v sejfů Komerční banky.»</p>	<p><u>Банка</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Скляна, металева і т. ін. посудина переважно циліндричної форми</p> <p>«У них знайдено.. по кілька скляних банок, у яких лежить якась пахуча біла й рожева мазь» (Василь Кучер, Трудна любов, 1960, 445)</p> <p>[20, Том 1, 1970. — Стор. 100.]</p>

[24]	
<p>3. <u>Barák</u> Podstatné jméno, rod mužský Obytná stavba, dům (Будівля) «Vzali nás na konec Vincent Street, kde jsou všechny baráky zabeďněný a pustili nás.» [24]</p>	<p><u>Барак – іменник, ч.р.</u> Житлове приміщення, призначене для тимчасового користування «Сього літа в нашій повіті великі маневри будуть.. То дощок треба, бо будуть бараки ставити» (Іван Франко, ІХ, 1952, 51) [20, Том 1, 1970. — Стор. 103.]</p>
<p>4. <u>Buchta</u> Podstatné jméno, rod ženský Menší pečivo ve tvaru kostky, připravené z kynutého těsta a plněné sladkou náplní, které se peče narovnané v pekáči. (Булка) «„Ne, cuketovou buchtu nemám,“ špitla jsem a pokojem se rozezněl jeho smích..» [24]</p>	<p><u>Бухта – іменник, ж.р.</u> Невелика глибока затока «Здалеку виднілась спокійна бухта Суаку» (Михайло Коцюбинський, І, 1955, 400) [20, Том 1, 1970. — Стор. 267.]</p>
<p>5. <u>Čerstvý</u> Přídavné jméno</p>	<p><u>Черствий – прикм., ч.р.</u></p>

<p>Zachovávající si po nějakou dobu své původní, dobré vlastnosti</p> <p>(Свіжий)</p> <p><i>«Bílý čerstvý chléb i ovoce a čerstvé maso byly pokládány za přepych určený panstvu.» [24]</i></p>	<p>Який став твердим, несвіжим, засох (про хліб, борошняні вироби); протилежне с в і ж и й</p> <p><i>«Сіда Чіпка коло землянки, виймає черствий хліб з торбини, починає снідати» (Панас Мирний, I, 1949, 149)</i></p> <p>[20, Том 11, 1980. — Стор. 313.]</p>
<p>6. <u>Guvernér</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Stanovený vrchní správce určitého území</p> <p>(Губернатор)</p> <p><i>«Například slavný hollywoodský Terminátor a posléze kalifornský guvernér Arnold Schwarzenegger udělal test na 135 bodů, což je o čtyři body víc než současný americký prezident Barack Obama.» [24]</i></p>	<p><u>Гувернер – іменник, ч.р.</u></p> <p>Вихователь і домашній учитель дітей у буржуазних і дворянських родин, перев. іноземець</p> <p><i>«Серед інших об'єктів сатири журналу [про «Харьковский Демокрит»] значне місце займали пихаті й самонаділні, хоч часто і бездарні, чужоземні гувернери» (Матеріали з історії української журналістики, 1957, 31)</i></p> <p>[20, Том 2, 1971. — Стор. 188.]</p>
<p>7. <u>Had</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Plaz z řádu šupinatých</p>	<p><u>Гад – іменник, ч.р.</u></p> <p>розм. Огидна, підступна людина</p>

<p>(Змія)</p> <p><i>«Zemní had v posledních letech procházel spoustou změn.» [24]</i></p>	<p><i>«Дай рубону гада по черепу! За наклеп! За брехню!» (Олесь Гончар, II, 1959, 116).</i></p> <p>[20, Том 2, 1971. — Стор. 9.]</p>
<p>8. <u>Hřib</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský neživotné</p> <p>Houby z řádu hřibotvarých a čeledi hřibovitých</p> <p>(Білий гриб)</p> <p><i>«Existují dva druhy hřibů, které se nesmějí sbírat nikde, protože patří mezi zákonem „zvláště chráněné druhy“.» [24]</i></p>	<p><u>Гриб</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Нижча безхлорофільна рослина, що має форму шапки, надітої на ніжку, і розмножується головним чином спорами</p> <p><i>«Ой, дівчина по гриби ходила, В зеленому гаю заблудила» (Павло Чубинський, V, 1874, 160)</i></p> <p>[20, Том 2, 1971. — Стор. 165.]</p>
<p>9. <u>Huba</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Zvířecí tláma</p> <p>(Пика тварини)</p> <p><i>«Zavedl ji do nějaké uličky a tam ležela vychrtlá prašivá herka, od huby jí šla pěna a břicho se jí zvedalo a klesalo jako měch.» [24]</i></p>	<p><u>Губа</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота у людей і тварин.</p> <p><i>«До готового хліба губа знайдеться!» (Ігор Муратов, Буковинська повість, 1959, 298)»</i></p> <p>[20, Том 2, 1971. — Стор. 185.]</p>

<p>10. <u>Chalupa</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>(Хатина)</p> <p><i>«Byla doba chat a chalup, které si kamarádi půjčovali a vzájemně se tam navštěvovali.» [24]</i></p>	<p><u>Халупа</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Невелика убога житлова будівля; злиденна хата</p> <p><i>«Замість якоїсь прохацької халупи або землянки вона несподівано опинилась в чистому житлі» (Нечуй-Левицький, IV, 1956, 308);</i></p> <p>[20, Том 11, 1980. — Стор. 14.]</p>
<p>11. <u>Chata</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Drevený dům na letovanie</p> <p>(Халупа)</p> <p><i>«Odtud po stejné cyklostezce na turistickou chatu Prachov, přímo u vstupu do Prachovských skal, kde se můžete občerstvit a odpočinout si.» [24]</i></p>	<p><u>Хата</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Сільський одноповерховий житловий будинок.</p> <p><i>«Без хазяїна двір плаче, а без хазяйки хата» (Українські народні прислів'я та приказки, 1963, 261);</i></p> <p>[20, Том 11, 1980. — Стор. 29.]</p>
<p>12. <u>Chytrý</u></p> <p>Přídavné jméno</p> <p>Rozumově vyspělý; bystrý, důvtipný, rozumný</p> <p>(Розумний)</p>	<p><u>Хитрий</u> – прикм., ч.р.</p> <p>Який для досягнення чого-небудь діє непрямыми, обманними шляхами; підступний, лукавий.</p> <p><i>«На людську думку, Яків не був дуже мудрий, тільки був він</i></p>

<p><i>«Prodávají se v nich aplikace – malé programy do tabletů a chytrých mobilů, které umí neuvěřitelné věci.» [24]</i></p>	<p><i>хитрий» (Грицько Григоренко, Вибр., 1959, 134)</i></p> <p><i>[20, Том 11, 1980. — Стор. 64.]</i></p>
<p>13. <u>Intelligence</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Duševná vyspelosť, cháпavosť, súdnosť</p> <p>(Интеллект)</p> <p><i>«Umělá inteligence má za sebou pohnutou historii.» [24]</i></p>	<p><u>Інтелігенція</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Люди розумової праці, що мають спеціальні знання з різних галузей науки, техніки й культури.</p> <p><i>«На бенкеті була вся наша інтелігенція» (Нечуй-Левицький, IV, 1956, 114)</i></p> <p><i>[20, Том 4, 1973. — Стор. 36.]</i></p>
<p>14. <u>Jahoda</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Zdužnatělé květní lůžko</p> <p>jahodníku požívané jako chutné ovoce</p> <p>(Полуниця)</p> <p><i>«Tradiční kyselá v létě zastoupí třeba lehký vichyssoise, studený krém z mladého pórku a sezonní menu z čerstvých jahod otevře jahodové carpaccio se zralým sýrem, creme fraiche a mladou cibulkou.» [24]</i></p>	<p><u>Ягода</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Соковитий, невеликого розміру плід трав'яних та кущових рослин.</p> <p><i>«Ягодами називають такі плоди, в яких оплодень соковитий, багатонасінний, часто інтенсивно забарвлений (смородина, виноград, агрус)» (Виробнича енциклопедія садівництва, 1969, 290);</i></p> <p><i>[20, Том 11, 1980. — Стор. 624.]</i></p>

<p>15. <u>Klas</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Horní část stébla se semeny (nejč. u travin, zvl. obilnin)</p> <p>(Колос)</p> <p><i>« Na poli tři kilometry za městem minul hranatý zelený brontosauří kombajn, který pustošil řady kukuřičných klasů.» [24]</i></p>	<p><u>Клас</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Сукупність предметів, явищ, що мають спільні ознаки, однакові якості; розряд, підрозділ.</p> <p><i>«Усі вантажі, що перевозяться автомобільним транспортом, поділяються на класи й категорії» (Доценко та ін., Автомобіль, 1957, 311);</i></p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 174.]</p>
<p>16. <u>Klobouk</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Pokrývka hlavy s okrajem</p> <p>(Капелюх)</p> <p><i>«Přišel nám otevřít v obstarožních džínsech, staré košili a slaměném kovbojském klobouku, jak zřejmě právě pracoval na zahradě plné kvetoucích růží.» [24]</i></p>	<p><u>Клобук</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Високий циліндричної форми головний убір із покривалом, який носять православні ченці.</p> <p><i>«Чернець мій встав. Надів клобук, взяв патерицю, Перехристився [перехрестився], чотки взяв... І за Україну молитись Старий чернець пошкандибав» (Тарас Шевченко, II, 1953, 38)</i></p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 187.]</p>
<p>17. <u>Kotleta</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p>	<p>Котлета – іменник, ж.р.</p>

<p>Plátek masa na žebírku</p> <p>(Відбивна на кості)</p> <p><i>«Kotlety opečete z obou stran na rozehrátém oleji a zvlášť osmahneme klobásy.» [24]</i></p>	<p>Харчовий виріб із посіченого чи молотого м'яса або риби, довгастої або круглої форми.</p> <p><i>«Страва була чудово приготована: котлети вийшли пухкі, .. не засушені» (Нечуй-Левицький, IV, 1956, 123)</i></p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 311.]</p>
<p>18. <u>Lák</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Konzervující tekutina, do níž se nakládá maso n. Zelenina</p> <p>(Маринад)</p> <p><i>«Na stole se tam vršily současně sýrové koláče, sulc, okurky v hořčičném láku a houby, med, sušené švestky a slepičí drůbky — žaludek, srdce, játra —, pokrmy sladké i kyselé, ale také kořalka pálená z brambor.» [24]</i></p>	<p><u>Лак</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Плівкотворний розчин смол або ефірів целюлози в спирті, скипидарі або маслі, яким покривають яку-небудь поверхню для її збереження і блиску.</p> <p><i>«Лаки різні, скипидар, фарби, дубильні речовини! Все це дає нам ліс» (Михайло Чабанівський, Стоїть явір.., 1959, 101)</i></p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 438.]</p>
<p>19. <u>Láska</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Vřelý cit náklonnosti, příchylnosti, oblíby</p>	<p><u>Ласка</u> – іменник, ж.р.</p> <p><i>«Доброзичливе, привітне ставлення до кого-небудь.»</i></p>

<p>(Любов)</p> <p><i>«Ti, kdo rozumějí složitostem lidské povahy, vědí, že radost a bolest, ošklivost a krása, láska a nenávisť, soucit a krutost a jiné protichůdné city se často mísí a nedají se jeden od druhého oddělit.» [24]</i></p>	<p><i>пасибі тобі, дочко, за твою ласку, як до його, так і до мене»</i> (Панас Мирний, I, 1949, 360);</p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 449.]</p>
<p>20. <u>Lišaj</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Noční motýl s úzkými křídly a s nápadně dlouhým sosákem</p> <p>(Метелик)</p> <p><i>«Během následujícího dne žlutne a zavadá i onen zvláštní protáhlý „nosič“, jehož úkolem je zřejmě vynést květy na okraj hustého a spletitého kaktusového trsu, aby byly snáze dostupné opylovačům, jimiž jsou v tomto případě noční lišajové.» [24]</i></p>	<p><u>Лишай</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Назва ряду шкірних хвороб.</p> <p><i>«Стригучий лишай — заразне захворювання шкіри, яке зустрічається головним чином при недодержанні чистоти»</i> (Хвороби дитячого віку, 1955, 204);</p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 502.]</p>
<p>21. <u>Matka</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Žena mající dítě, žena ve vztahu k svému dítěti</p> <p>(Мати)</p> <p><i>«Já řeknu, že moje matka, to je taková matka, která si vobčas ráda</i></p>	<p><u>Матка</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Внутрішній статевий орган жінки та самиці тварини, у якому розвивається зародок.</p> <p><i>«З яйцепроводів запліднене яйце попадає в особливий орган — матку, де</i></p>

<p><i>přismaží lajničku do nosánku do práce nebo na večer.» [24]</i></p>	<p><i>розвивається зародок» (Зоологія. Підручник для 7 кл., 1957, 140).</i></p> <p>[20, Том 4, 1973. — Стор. 651.]</p>
<p>22. <u>Nebo</u></p> <p>Spojka</p> <p>Spojuje věty n. větné členy, z nichž jen jeden platí, jejichž významy se navzájem (v různé míře) vylučují</p> <p>(Або)</p> <p><i>«Je jich 170 000, 300 000, nebo dokonce půl miliónu?» [24]</i></p>	<p><u>Небо</u> – іменник, с.р.</p> <p>Видимий над поверхнею землі повітряний простір у формі купола.</p> <p><i>«Високо-високо на темному небі сіяла велика ясна зоря» (Леся Українка, III, 1952, 731)</i></p> <p>[20, Том 5, 1974. — Стор. 249.]</p>
<p>23. <u>Nočník</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Nádoba pro tělesnou potřebu</p> <p>(Нічний горшок)</p> <p><i>«Znám ženu, která se domnívala, že úspěšně naučila svého malého synka chodit na nočník.» [24]</i></p>	<p><u>Нічник</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Лампа або інше джерело світла, що засвічується на ніч.</p> <p><i>«Спокійно світив під стелею нічник» (Натан Рибак, Помилка., 1956, 92)</i></p> <p>[20, Том 5, 1974. — Стор. 430.]</p>
<p>24. <u>Ovoce</u></p> <p>Podstatné jméno, rod střední</p>	<p><u>Овочі</u> – іменник, мн.</p> <p>Плоди городніх (рідше польових) рослин та зелень, що вживаються як їжа.</p>

<p>Plody někt. rostlin požívané zprav. bez úpravy (např. jablko, švestka, banán)</p> <p>(Фрукти)</p> <p><i>«Líza byla k přítelkyním vždycky velmi zdvořilá, nabízela jim šábesové ovoce, ořechy, cukroví, koláče, ale povídat si s nimi neměla o čem - v hlavě jí ležely závažnější věci než šaty a střevíce.» [24]</i></p>	<p><i>«В теплицях вирощують овочі.. і підготовляють розсаду для парників та утепленого ґрунту» (Овочівництво закритого і відкритого ґрунту, 1957, 9)</i></p> <p>[20, Том 5, 1974. — Стор. 430.]</p>
<p>25. <u>Palec</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Nejsilnější prst mající jen dva články</p> <p>(Великий палець)</p> <p><i>«Vytáhneš z peněženky bankovku a palcem a ukazováčkem z ní sroluješ pevný váleček.» [24]</i></p>	<p><u>Палець</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Одна з п'яти рухомих кінцевих частин кисті руки або ступні ноги у людини.</p> <p><i>«атерина промокла да рубців і так замерзла, що на ногах і руках не чула пальців» (Степан Чорнобривець, Визволена земля, 1959, 33)</i></p> <p>[20, Том 6, 1975. — Стор. 25.]</p>
<p>26. <u>Pamětník</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p>	<p><u>Пам'ятник</u> – іменник, ч.р.</p>

<p>Kdo něco pamatuje, něco zažil, je očítým svědkem, současníkem někoho, něčeho minulého.</p> <p>(Той, хто був свідком, пам'ятає)</p> <p><i>«V tisku se objevilo dokonce svědectví pamětníka, který tvrdil, že pomáhal francouzskému hnutí odporu jako významný zpravodajský agent.» [24]</i></p>	<p>Архітектурна або скульптурна споруда в пам'ять чи на честь кого-, чого-небудь.</p> <p><i>«Вони повернули на гору до пам'ятника князя Володимира, де ввечері гуляло дуже багато людей» (Нечуй-Левицький, I, 1956, 431)</i></p> <p>[20, Том 6, 1975. — Стор. 38.]</p>
<p>27. <u>Pár</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Dvojice (lidí, zvířat n. věcí nějak k sobě patřících)</p> <p>(Пара)</p> <p><i>«Zůstanou tu pár měsíců a zase odjedou...» [24]</i></p>	<p><u>Пар</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Газ, у який перетворюється вода при випаровуванні; газоподібний стан води. Серед газів, які у великій кількості викидає вулкан, найбільш поширені водяна пара, сірководень, вуглекислий газ.</p> <p><i>«Самовар радісно клекотів і випускав пару» (Михайло Коцюбинський, I, 1955, 317)</i></p> <p>[20, Том 6, 1975. — Стор. 59.]</p>
<p>28. <u>Pára</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Plynné skupenství</p> <p>(Водяна пара)</p>	<p><u>Пара</u> – іменник, ж.р.</p>

<p><i>«V komíně, který není určen pro nízké teploty spalin, kondenzuje vodní pára obsažená ve spalinách a komínové zdivo provlhne.» [24]</i></p>	<p>Два однорідних або однакових предмети, що вживаються разом і складають одне ціле або комплект.</p> <p><i>«Попорнавшись на ходу в своїй набитій пакетами сумці, вона дістала пару польових погонів» (Олесь Гончар, III, 1959, 402);</i></p> <p>[20, Том 6, 1975. — Стор. 60.]</p>
<p>29. Prach Podstatné jméno, rod mužský Velmi jemné suché částičky hmoty (Пил, порох) <i>«Diamanty se brousí na kotoučích pokrytých diamantovým prachem.» [24]</i></p>	<p>Праx – іменник, ч.р. Залишки давніх часів і звичаїв. «І не прахом минулого віє Із твоїх берегів-крутогір» (Степан Крижанівський, Під зорями..., 1950, 7);</p> <p>[20, Том 7, 1976. — Стор. 519.]</p>
<p>30. Rodič Podstatné jméno, rod mužský Otec nebo matka (Один з батьків) <i>«Pokud by si její dětství chtěl někdo spojovat s Bruntálem, tak to vám hned vyvrátí, tam byla jen v porodnici, protože tehdy rodiče bydleli v Mnichově pod Pradědem.» [24]</i></p>	<p>Родич – іменник, ч.р. Той, хто перебуває у спорідненості з ким-небудь. <i>«Вони якісь мені далекі родичі доводяться...» (Панас Мирний, III, 1954, 74);</i></p> <p>[20, Том 8, 1977. — Стор. 596.]</p>

<p>31. <u>Róba</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Dámské slavnostní, hlavně večerní šaty</p> <p>(Вечірній святковий одяг)</p> <p><i>«Sadie jí vybrala hedvábnou róbu krémové barvy s bílou krajkou, perlové náušnice a oválný přívěsek na krk.» [24]</i></p>	<p><u>Роба</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Робочий одяг</p> <p>«Входить Катерина. Вона в робі. Безперечно, її викликали з роботи» (Олександр Довженко, Зачарована Десна, 1957, 585)</p> <p>[20, Том 8, 1977. — Стор. 582.]</p>
<p>32. <u>Smetana</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Nejtučnější část mléka usazující se na povrchu a získávaná sbíráním.</p> <p>(Вершки)</p> <p>«Pak přidáte kysanou smetanu, zamícháte, ještě jednou omáčku prohřejete a dochutíte nasekanou pažitkou.» [24]</p>	<p><u>Сметана</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Верхній жирний шар кислого незбираного молока; сквашені вершки.</p> <p><i>«На столі стояла здорова миска вареників в маслі, тарілка з сметаною, молочна каша» (Нечуй-Левицький, II, 1956, 54)</i></p> <p>[20, Том 9, 1978. — Стор. 402.]</p>
<p>33. <u>Stávka</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Organizované zastavení práce užívané zprav. dělníky jako prostředek k dosažení požadavků (mzdových n. i politických)</p>	<p><u>Ставка</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Місце розташування воєначальника і його штабу.</p> <p><i>«Зали палацу були залиті яскравим світлом: ставка командуючого освітлювалась»</i></p>

<p>(Забастовка)</p> <p><i>«I když stávka vysokoškoláků v pátek skončila, koordinační stávkové výbory pracovat nepřestaly.» [24]</i></p>	<p><i>електрикою від похідної динамомашини»</i> (Юрій Смолич, Світанок., 1953, 615).</p> <p>[20, Том 9, 1978. — Стор. 633.]</p>
<p>34. <u>Sud</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Nádoba (obyč. dřevěná) v podobě válce s dvěma kruhovými dny, zprav. uprostřed poněkud vypouklá a stažená obručem.</p> <p>(Сосуд для рідини)</p> <p><i>«Výrobce karlovarské Becherovky letos opustí historická sklepení i dubové sudy, v nichž v uplynulých dvou stoletích zrál proslulý nápoj.» [24]</i></p>	<p><u>Суд</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Державний орган, який розглядає цивільні, кримінальні та деякі адміністративні справи.</p> <p><i>«Кирилик поступив у суд на службу і став зразу з Кирила, Кирилика Кирилом Івановичем»</i> (Панас Мирний, I, 1954, 155)</p> <p>[20, Том 9, 1978. — Стор. 821.]</p>
<p>35. <u>Sup</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Dravý pták živící se mršinami.</p> <p>(Гриф)</p> <p><i>«Supi se slétají Ale spatřit vorvaně z co největší blízkosti je výzva.» [24]</i></p>	<p><u>Суп</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Рідка страва, яка являє собою перев. м'ясний, рибний або грибний відвар з овочами, крупами і т. ін.</p> <p><i>«Годуютъ тепер зовсім порядно, на сніданок 4 страви (суп конче), сир, вино, фрукти»</i> (Михайло Коцюбинський, III, 1956, 350)</p> <p>[20, Том 9, 1978. — Стор. 844.]</p>

<p>36. <u>Trest</u></p> <p>Podstatné jméno, rod mužský</p> <p>Odplata za provinění postihující provinilce zprav.</p> <p>(Відплата)</p> <p><i>«Aténský soudní dvůr včera odsoudil členy satanského kultu Asimakise Kat-soulase a Manose Dimitrokalise k doživotním trestům za to, že při svých bizarních rituálech znásilnili, zmrzčili a posléze zavraždili dvě ženy.» [24]</i></p>	<p><u>Трест</u> – іменник, ч.р.</p> <p>Одна з форм монополістичного об'єднання капіталістичних підприємств, при якій вони втрачають свою виробничу, комерційну та юридичну самостійність і підпорядковуються єдиному централізованому управлінню, що сприяє одержанню надприбутків.</p> <p><i>«Капіталістичні трести і синдикати були знаряддям буржуазії, яка прагнула підпорядкувати своєму впливові абсолютно все» (КПУ в резолюціях і рішеннях., 1958, 148)</i></p> <p>[20, Том 10, 1979. — Стор. 247.]</p>
<p>37. <u>Víla</u></p> <p>Podstatné jméno, rod ženský</p> <p>Nadpřirozená bytost (dobrá n. zlá) představovaná zprav. v podobě krásné ženy.</p> <p>(Фанастична істота у жіночому вигляді)</p> <p><i>«Ve vodě tančí snová víla od sochaře Tasovského a ze své kouzelné</i></p>	<p><u>Вілла</u> – іменник, ж.р.</p> <p>Розкішна дача за містом або будинок-особняк, звичайно із садом навколо.</p> <p><i>«По піскуватій лінії берега, серед тінистих садків, білили розкішні вілли» (Михайло Коцюбинський, I, 1955, 284)</i></p> <p>[20, Том 1, 1970. — Стор. 673.]</p>

<p><i>ruky skrání prstence svých vlasů, které se stáčejí až nad hladinu.» [24]</i></p>	
<p>38. <u>Zápach</u> Podstatné jméno, rod mužský Nepříjemný, odporný pach. (Неприємний запах, сморід) <i>«Z balíku se line pronikavý zápach, smrad hniloby, který stoupá přímo do hrdla.» [24]</i></p>	<p><u>Запах</u> – іменник, ч.р. Властивість предметів, речовин діяти на органи нюху. <i>«Свіжість трави манила здалека, а медовий запах квітів наповнював повітря» (Наталія Кобринська, Вибр., 1954, 156)</i> [20, Том 3, 1972. — Стор. 247.]</p>
<p>39. <u>Život</u> Podstatné jméno, rod mužský Soubor jevů charakteristických pro organickou přírodu (Життя) <i>«Během spodního miocénu byla tato čeleď zastoupena řadou druhů, které se svým způsobem života i vzhledem pravděpodobně podobaly dnešním kunám.» [24]</i></p>	<p><u>Живіт</u> – іменник, ч.р. Частина тіла людини і тварини, в якій містяться шлунок, кишечник, печінка і т. ін. <i>«Колись гарний, з палкими очима молодий хлопець дивився тепер хитро, ходив з закругленим животом і усміхався» (Наталія Кобринська, Вибр., 1954, 40)</i> [20, Том 2, 1971. — Стор. 525.]</p>

Додаток 2

В даному додатку пропонується приклад презентації омонімії через використання контексту (text-based method).

Студентам надаються речення з використанням міжмовних омонімів та завдання об'єднати їх з правильним значенням певного слова:

<p>Колись гарний, з палкими очима малодий хлопець дивився тепер хитро, ходив з закруженим животом і усміхався</p>	<input type="text"/>	неприємний запах
<p><i>Během spodního mlácení bylo toto čeled' zastoupeno řadou druhů, které se svým způsobem života i vzhledem pravděpodobně podobaly dnešním kunám</i></p>	<input type="text"/>	Властивість предметів, речовин діяти на органи нюху.
<p>Свіжість трави маніла здалека, а медовий запах квітів наповнював повітря</p>	<input type="text"/>	Частина тіла
<p><i>Z bolíku se lína pronikavý zápach, smrad hníloby, který stoupá přímo do hrdla.</i></p>	<input type="text"/>	ЖИТТЯ

Додаток 3

В даному додатку пропонується приклад презентації омонімії через використання картинок (visual method).

Студентам надаються речення з використанням міжмовних омонімів та завдання об'єднати їх з правильною картинкою:

<p>Годують тепер зовсім порядно, на сніданок 4 страви (суп конче), сир, вино, фрукти</p>	<p>Supi se slétají Ale spatřit vorvaně z co největší blízkosti je výzva</p>	<p>Свіжість трави манила здалека, а медовий запах квітів наповнював повітря</p>	<p>Z batíku se line pronikavý zápach, smrad hniloby, který stoupá přímo do hrdla.</p>
			
			

Додаток 4:

В даній стратегії, презентація матеріалу здійснюється за таким планом:

1. **M (Meaning)** – на цьому етапі студенти мають розуміти чітку різницю у значеннях слів. Наприклад, використовуючи додаток 2.
2. **P (Pronunciation)** – на цьому етапі пропрацьовується правильна вимова нової лексики (наголос, довгота).
3. **F (Form)** – на цьому етапі студенти вивчають особливості написання слів (латиницею в чеській мові та кириличною абеткою в українській). Звертають увагу на використання чарок та гачеків, а також твердих та м'яких «і» та «у».

Додаток 5:

Використання методу T-T-T є досить простим:

1. На стадії Test 1 студентам дається вправа на практику лексичного матеріалу (вони повинні вставити правильне слово в правильне речення):

Свіжість трави манила здалека,
а медовий _____ квітів
наповнював повітря

Z balíku se line pronikavý
_____, smrad hniloby,
který stoupá přímo do hrdla.

Годують тепер зовсім
порядно, на сніданок 4 страви
(_____ канчє), сир, вино, фрукти.

_____ se slétají
Ale spatřit vorvaně z co
největší blízkosti je výzva

запах

zápach

Supi

суп

Після виконання даної вправи, викладач зможе оцінити рівень знань студентів з певної теми та перейти до частини Teach.

2. На даному етапі, викладач бачить, які саме аспекти нового матеріалу варто викласти студентам, а які не потребують пояснень. Можна застосувати метод MPF на цій стадії.

3. На даному етапі, викладач знову тестує студентів вправою на лексику (вона повинна бути іншою, ніж в 1 пункті) та бачить як вони засвоїли новий матеріал.